

метою злочину.

З суб'єктивної сторони складу злочину «Державна зрада» характеризується прямим умислом. Конкретні мотиви і мета не обов'язкові ознаки та можуть бути різними. Мотивами державної зради можуть бути бажання отримати винагороду, помста, бажання полегшити виїзд на постійне місце проживання в іншій країні.

Отже, як будь-який акт вольової поведінки людини, кожен злочин має свій юридичний склад, який утворюють об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Зовнішня сторона злочину полягає в об'єктивній стороні, а внутрішня – у суб'єктивній стороні.

УДК 619:578 (043.2)

Лихова С.Я., д.ю.н., професор,
Майстро Д.М., магістр,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

АЛЬТЕРНАТИВИ ТЕСТУВАННЮ НА ТВАРИНАХ

Вітчизняне законодавство завдяки міжнародним етичним цінностям покликане служити орієнтиром для науково-технічного прогресу і соціальних перетворень, з метою виявлення нових проблем у сфері науки і техніки. Беручи до уваги не тільки нинішні умови наукової діяльності, але й тенденції подальшого розвитку, усвідомлюючи, що люди є невід'ємною частиною біосфери і відіграють важливу роль в захисті інших форм життя, в 2006 році був прийнятий Закон України № 3447-IV «Про захист тварин від жорстокого поводження», в якому в ст. 26 передбачені правила поводження з тваринами, що використовуються в наукових експериментах, тестуванні, навчальному процесі, виробництві біологічних препаратів [1].

В преамбулі Європейської конвенції «Про захист хребетних тварин, що використовуються для дослідних та інших наукових цілей» від 18.03.1986 р., зазначається, що людина має моральне зобов'язання поважати всіх тварин і належним чином враховувати їхню здатність страждати та пам'ятати, визнаючи, однак, що людині у її пошуках знань, здоров'я та безпеки необхідно використовувати тварин у тих випадках, коли існують розумні підстави вважати, що це слугуватиме поглибленню знань або відповідатиме загальним інтересам людини чи тварини, так само, як вона використовує їх для забезпечення харчування, одягу та як в'ючних тварин, сповнені рішучості обмежити використання тварин для дослідних та інших наукових цілей з метою замінити таке використання, коли це практично можливо, зокрема альтернативними заходами і заохоченням до використання цих альтернативних заходів [2].

Впровадження альтернативи тестуванню на тваринах було запропоноване 1959 р. філософами Расселом і Берчем у їх трактаті під назвою «Принципи гуманної методики експерименту», а саме концепцію 3R (англ. *reduction, refinement and replacement*).

Концепція 3R – скорочення, удосконалення та заміни по відношенню до експериментування на лабораторних тваринах. Нині принцип 3R є загальноприйнятим світовим стандартом, що дозволив отримати новий науковий досвід в галузі створення альтернатив і значною мірою скоротити кількість використовуваних лабораторних тварин.

Принципи Концепції 3R:

– заміна стосується використання неживих методів замість тестування над тваринами, коли можливо досягти однієї наукової мети;

– скорочення стосується методів, які дозволяють дослідникам отримувати порівнянні рівні інформації від меншої кількості тварин або отримувати більше інформації від тієї ж кількості тварин;

– удосконалення стосується методів, які полегшують або мінімізують потенційний біль, страждання та стрес, а також покращують добробут тварин, яких використовують у тестуванні.

Наприклад, у 2007 році набув чинності регламент Європейського Союзу щодо реєстрації, оцінки, надання дозволів та заборон використання хімічних речовин (REACH/EC 1907/2006), що стосується хімічних речовин та їх безпечного використання. Мета REACH – покращити охорону здоров'я людини та навколишнього природного середовища шляхом кращого та раннього виявлення внутрішніх властивостей хімічних речовин. REACH сприяє використанню альтернативних методів тестування на тваринах, але не зобов'язує тестувальників цього робити. Щоб уникнути випробувань на тваринах, випробування на хребетних тваринах для цілей цього Регламенту REACH проводяться лише в крайньому випадку. Необхідно також вжити заходів, що обмежують дублювання інших тестів [3].

Паралельно з прийняттям REACH, у ЄС опубліковані стандартизовані та прийняті методи випробування небезпечних властивостей хімічних речовин. Вони передбачаються в нормативно-правовому документі ЄС «Правила методів випробувань». Усі альтернативні методи випробувань серед досліджень *in vivo* передбачають, що «Європейський Союз прагне сприяти розробці та валідації альтернативних методик, які можуть надати той самий рівень інформації, що і поточні випробування на тваринах, але в яких використовується менше тварин, спричиняється менше страждань, або які повністю уникають використання тварин. Такі методи, коли вони стануть доступними, слід враховувати, де це можливо, для характеристики небезпеки та відповідної класифікації та маркування для суттєвих небезпек, і оцінки хімічної безпеки» [4].

Отже, в зв'язку із тим, що сучасна наука повністю не може

відмовитись від досліджень з використанням тварин, необхідно прагнути до зменшення кількості тварин в експерименті, покращання умов утримання та використання тварин, надання переваги тваринам, що знаходяться на нижчому щаблі еволюційного розвитку або альтернативним об'єктам і методам. Це передбачено концепцією R3, яку використовують у багатьох випробувальних установах по всьому світу.

Література

1. Біоетична експертиза доклінічних та інших наукових досліджень, що виконуються на тваринах: методичні рекомендації. URL: https://www.ift.org.ua/uk/webfm_send/24.

2. Європейська конвенція про захист хребетних тварин, що використовуються для дослідних та інших наукових цілей від 18.03.1986 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_137.

3. Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals (REACH). URL: <http://procertificate.ru/standard/reach.html>.

4. Acts adopted under the EC Treaty/Euratom Treaty whose publication is obligatory. URL: <https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:142:0001:0739:en:PDF>.

УДК 343.74 (043.2)

Лихова С.Я., д.ю.н., професор,
Нікріцухін А.О., студент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ФОРМИ ВИНИ У СКЛАДІ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО В ДИСПОЗИЦІЇ ст. 441 КК УКРАЇНИ «ЕКОЦИД»

Форма вини є обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони складу злочину, передбаченого в диспозиції ст. 441 КК України. Поняття вини визначене в Кримінальному кодексі України, а саме у ст. 23 – психічне ставлення особи до вчинюваної дії чи бездіяльності, передбаченої КК України, та її наслідків, виражене у формі умислу або необережності.

Згідно КК України існує дві форми вини, такі як умисел (ст. 24) та необережність (ст. 25). У свою чергу умисел поділяється на прямий та непрямий. А необережність на злочинну самовпевненість та злочинну недбалість.

У чинному Кримінальному кодексі України не визначено форму вини злочину передбаченого в диспозиції ст. 441 «Екоцид». Серед вчених-правників виникають дискусії щодо визначення форми вини, з якою вчинюється «Екоцид». Зазначене вище обумовлює актуальність вирішення питання щодо визначення форми вини злочину, склад якого передбачений в диспозиції ст. 441 КК України.